

Aardewerken figuur-potten bij de Mambila

door Koos en Roelie Zweers

Het koppel Mambila kruiken op het voorblad vormde voor Koos en Roelie aanleiding om wat meer te laten zien van dit bijzondere keramiek, en om ook wat meer over de achtergrond te vertellen.

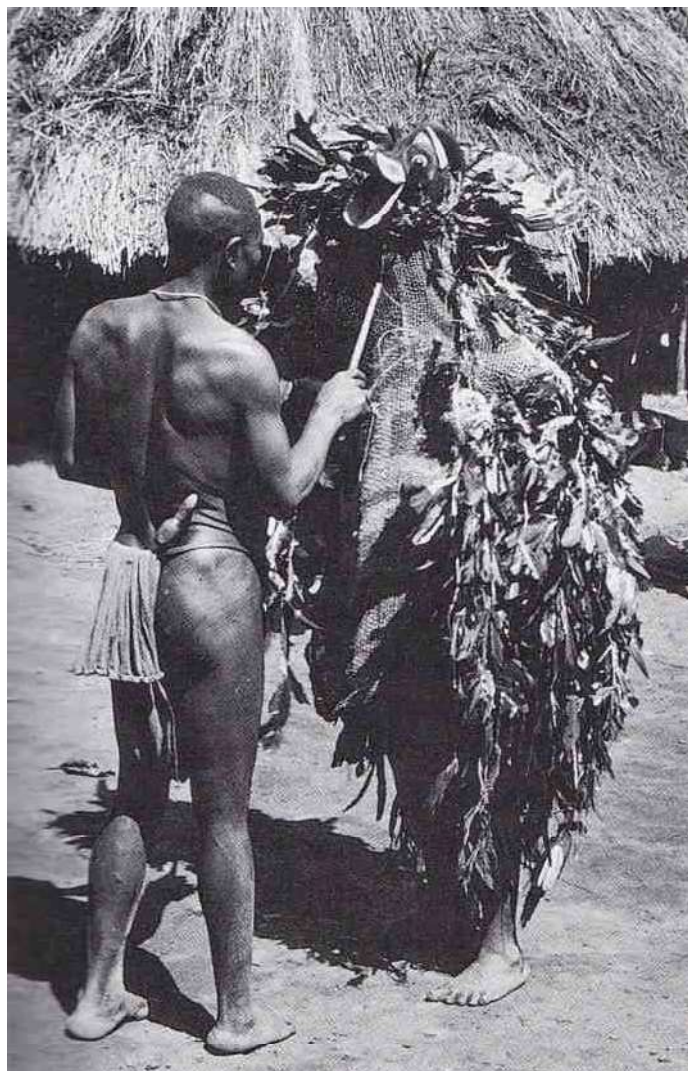
2. Mambila kruiken, h 37 en 32 cm

Mambila religies

De grens tussen Nigeria en Kameroen loopt dwars door het Mambila leefgebied. Het grootste deel van deze bevolking woont in Nigeria en is animist (Sua is de traditionele religie) of moslim. De rest leeft in Kameroen en is meestal christen. Verschil in geloof vormt voor de Mambila echter geen belemmering voor een gezamenlijke viering van hun Sua maskerades. Deze feesten verenigen dus alle Mambila, ongeacht hun religie.

De animisten maakten opvallende houten beelden van mensen: korte gedrongen figuren met een groot hoofd en stekelig haar (afb 1). Behalve houten beelden komen in deze regio ook veel figuren voor van keramiek, veelal in de vorm van een kruik. Dit aardewerk kent een grote variatie aan vormen met een sterke expressiviteit: dieren met opengesperde bekken (verwijzend naar maskers), en gedrongen mensen met grote hoofden. Deze hebben vaak de handen aan de kin, wat duidt op het afleggen van een eed, om sociaal onheil te bezweren.

Sua maskerade, 1960

Keramiek divers

Er is weinig bekend over deze keramiek. We weten, dat deze voorwerpen toen we ze tegenkwamen, lange tijd in dorpshutten gestaan hadden, zonder dat er veel aandacht voor geweest was. Wij hebben er toen vrij veel van gekocht bij "King Chakam Bath, paramount ruler of the Mambila Clan", zoals hij officieel genoemd wordt. Technisch is dit aardewerk knap gemaakt en het is te zien dat hier specialisten bezig zijn geweest. Nog steeds vinden we dit aardewerk prachtig en inspirerend.

Er bestaat in de Mambila regio een grote variatie in keramiek wat betreft onderwerp, stijl en vorm. Dat vindt zijn oorsprong in het feit dat bij de grens Nigeria - Kameroen diverse volkeren met en door elkaar kunnen leven in één dorp, zoals de Kaka, Mfunte en Mambila. Behalve Mambila kruiken (afb 2, 4, 5, 8, 9, 10 en 11) met een grote diversiteit aan vormen, zien we ook Kaka kruiken waarbij de figuren een soort "pet" op hebben (afb 6)). Daarnaast zijn er kruiken waarin een duidelijke stijlinvloed uit het iets zuidelijker gelegen Tikar gebied zichtbaar is (afb 3).

1. Houten Mambila beeld, h? - foto Siren-con Wikimedia

Onder afb 5. Mambila
Dieven fetisj, h 40 cm

- Boven afb 4. Mambila koppel
ingedeukt hoofd, h 37 en 31 cm

- Onder 8. Mambila
kruik, h 49 cm

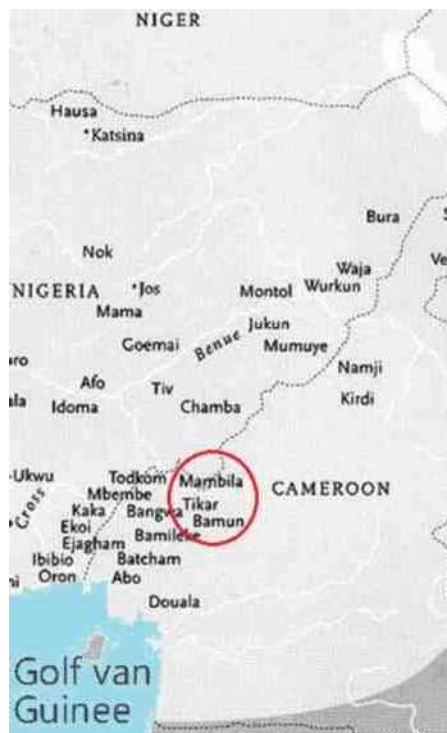

3. Mambila-Tikar kruiken, h 49cm

9. Mambila kruik, eenvoudig, 28 cm

Volkeren in de grensregio

Functies van kruiken

De grootte en de vorm van kruiken kan sterk variëren. Dat heeft te maken met hun functie. Volgens oude bronnen [1] werden kruiken gebruikt om “cornbeer” uit te schenken bij rituele gelegenheden. De chef van een Mambila dorp noemde daarbij nog verschillende andere functies voor de potten en kruiken zoals Opslag van water - Bestrijding van ziekte - Fetisj voor de jacht - Rituelen ter verering van de voorouders - Oproepen van regen. De kruiken van het dorp staan opgesteld in een ronde hut. Iedere dorpschef beheert zo’n hut. De deur van deze “fetisj hut” staat open – de dorpingen kunnen gewoon naar binnen kijken. Vreemdelingen mogen dit niet, zij moeten op zo’n dertig meter afstand blijven. Bij de ingang van de hut staat een pot met attributen, die bedoeld is om dieven buiten de deur te houden (afb 5). Enkele keramische beelden dienen als fetisj en bieden persoonlijke bescherming bij allerlei werkzaamheden (afb 7), zoals bij het aanmaken van palmwijn. Maar ook tegen diefstal daarvan: Dieven zouden impotent of steriel worden wanneer ze deze wijn stelen. Ook kan zo’n fetisj de eigenaar bijzondere krachten geven, waardoor hij bijvoorbeeld van gedaante kan veranderen (meestal een eigenschap van heksen). Na de dood van de eigenaar werden de beelden meestal begraven, maar het was ook mogelijk om ze, na een offer, aan een nieuwe eigenaar te geven. In de grensstreek van Nigeria komen ook veel ‘zielenkruiken’ voor, waarin de geest van de overledene een jaar gehuisvest is, voordat hij definitief begraven wordt. De vraag is of dit gebruik zich ook voordoet bij de Mambila. Aan de vorm van de kruiken te zien, is dit aannemelijk. Al met al is deze regio rijk aan allerlei fraaie soorten keramiek, die wij met enthousiasme hebben verzameld en waar we met genoegen naar kijken.

Koos en Roelie Zwiers

6. Kaka kruiken h 36 en 42 cm

Literatuur [1]: - Zeitlyn, David - *Sua in Somié. Aspects of Mambila Traditional Religion* - 1994
 - Schwartz, Nancy & Beth A - *Mambilla* - 1972
 - Gebauer, Paul - *Art of Cameroon* - 1979

7. Mambila Mantab, h 38 en 38 cm

Afbeeldingen :

- foto's van de objecten - Koos Zwiers
- Sua maskerade - Gilbert Schneider
- Zebra-mangoest - geleend van Flickr

10. Mambila menselijke kruik, man 41cm

11. Mambila menselijke kruik, vrouw 36 cm

